

Prima pagină > Legislație și jurisprudență > **Impactul virusului COVID-19 asupra domeniului justiției**

Impactul virusului COVID-19 asupra domeniului justiției

Coronavirusul a generat o criză care nu se oprește la frontiere, ci afectează toate domeniile vieții noastre. Justiția europeană nu constituie o excepție în această privință.

Prezenta pagină își propune să ofere o imagine de ansamblu a măsurilor luate în Uniunea Europeană pentru combaterea pandemiei de COVID-19, care au un impact asupra sistemului judiciar, a autorităților naționale și a practicienilor în domeniul dreptului, dar și asupra întreprinderilor și a cetățenilor.

Având în vedere că situația se modifică rapid, iar informațiile cu privire la acest subiect evoluează în continuare, prezenta pagină va fi actualizată în mod regulat pentru a reflecta noile evoluții.

Consiliul Europei a creat, de asemenea, o pagină web privind măsurile naționale în domeniul justiției, dedicată pandemiei de COVID-19. Puteți consulta pagina [aici](#).

1. Elemente de drept civil

RJE (în materie civilă și comercială)

Pot exista situații în care cetățenii și întreprinderile trebuie să efectueze acte procedurale într-o cauză transfrontalieră, dar nu pot face acest lucru din cauza măsurilor de urgență luate într-un stat membru al UE pentru a contracara răspândirea COVID-19. Aceste măsuri pot avea drept rezultat:

suspendarea totală sau parțială a activității instanțelor și autorităților de care cetățenii și întreprinderile ar putea avea nevoie;

incapacitatea temporară de a obține asistență judiciară;

dificultatea de a avea acces la informații care sunt furnizate în mod obișnuit de către autoritățile competente;

alte aspecte practice, de exemplu întârzierile în executarea unei hotărâri în context transfrontalier sau în notificarea sau comunicarea unui act judiciar;

ajustări temporare în ceea ce privește comunicarea cu publicul (prin e-mail, prin telefon sau prin poștă).

Tabelul de mai jos oferă o imagine de ansamblu a informațiilor furnizate de punctele de contact ale RJE privind măsurile temporare luate în statele membre ale UE

[Tabel comparativ – Impactul COVID-19 asupra cooperării judiciare în materie civilă](#) (1044 Kb)

Pentru informații suplimentare, vă rugăm să consultați paginile web ale Ministerului Justiției din statul membru cu privire la care aveți nevoie de informații.

EFFECTUL PANDEMIEI DE COVID-19 ASUPRA TERMENELOR

Termenele prevăzute de legislația UE în materie civilă, judiciară și comercială nu sunt afectate în mod direct de măsurile speciale adoptate de statele membre.

Majoritatea termenelor stabilite de legislația UE nu au consecințe directe la momentul expirării [1], iar expirarea lor nu va avea, în majoritatea cazurilor, consecințe directe asupra autorităților, a instanțelor și a cetățenilor, cu excepția faptului că ar putea cauza întârzieri.

Într-o serie de alte cazuri, instrumentele UE care stabilesc termene fixe pot, de asemenea, să prevadă derogări în circumstanțe excepționale [2], care ar putea viza situația extraordinară actuală, în cazul în care, de exemplu, activitățile autorităților sau ale instanțelor se confruntă cu perturbări grave sau chiar au încetat.

Cu toate acestea, expirarea altor termene prevăzute de instrumentele UE poate priva cetățenii sau instanțele de posibilitatea de a lua măsuri procedurale, cum ar fi introducerea unei căi de atac împotriva unei decizii, cu consecințe ireversibile în cadrul procedurilor judiciare [3] și fără posibilitatea de prelungire sau derogare prevăzută în instrumentul respectiv al UE. În astfel de cazuri, nu se poate prezuma de la început că circumstanțele care decurg din această criză justifică o derogare de la legislația aplicabilă a Uniunii în ceea ce privește termenele. În același timp, este clar că criza cauzată de COVID-19 creează o situație excepțională care prezintă provocări semnificative atât pentru cetățeni, cât și pentru autorități și poate genera situații în care, temporar, nu este posibil sau este excesiv de dificil ca obligațiile prevăzute de dreptul Uniunii să fie respectate.

Din acest motiv, menținerea **accesului efectiv la justiție** ar trebui să fie un criteriu important atunci când se evaluează:

dacă un termen a expirat;

ce consecințe procedurale ar putea decurge din expirarea sa.

De exemplu, restricțiile generale privind viața socială care afectează atât instanțele, cât și serviciile poștale, precum și posibilitatea de a consulta un avocat și de a pregăti observații urmând a fi transmise unei instanțe ar putea periclita accesul cetățenilor la justiție. Prin urmare, în funcție de circumstanțele specifice, s-ar putea să fie justificată neluarea în calcul a duratei crizei în raport cu termenele procedurale. Această situație poate varia în funcție de diferite situații: în cazul în care instanțele funcționează în mod normal pentru chestiuni urgente de drept al familiei, deoarece acestea reprezintă o prioritate, se poate insista, de asemenea, asupra faptului că trebuie să se respecte aceleași termene.

În efectuarea acestei evaluări, decizia unui stat membru privind întreruperea termenelor în temeiul legislației naționale poate servi drept un punct de referință important (chiar dacă nu afectează în mod direct și juridic termenele prevăzute de legislația UE) pentru a examina dacă accesul efectiv la justiție este împiedicat într-o asemenea măsură încât suspendarea termenelor să poată fi considerată, de asemenea, justificată pentru termenele prevăzute de legislația UE.

[1] În special în ceea ce privește cooperarea dintre autorități sau instanțe, de exemplu termenele stabilite la articolul 6 din *Regulamentul 1393/2007* pentru confirmarea de primire de către agenția de primire sau la articolul 13 alineatul (4) din *Directiva 2003/8* privind asistența judiciară.

[2] A se vedea articolul 11 alineatul (3) din *Regulamentul Bruxelles IIa* sau articolul 18 din *Regulamentul privind ordonanța asigurătorie europeană*.

[3] A se vedea, de exemplu, articolul 15 alineatul (5) din *Regulamentul Bruxelles IIa*, care stabilește un termen de 6 săptămâni pentru acceptarea jurisdicției de către o altă instanță, în caz contrar jurisdicția continuând să fie exercitată de instanța sesizată inițial, articolul 6 din *Regulamentul privind notificarea sau comunicarea actelor*, care stabilește un termen de o săptămână pentru refuzarea de către autoritatea destinatară a notificării sau comunicării unui document, articolul 19 alineatul (2) din *Regulamentul privind obligațiile de întreținere*, care stabilește un termen de 45 de zile pentru formularea unei căi de atac împotriva unei hotărâri în materie de întreținere etc.

Dreptul în materie de insolvență

Pandemia de COVID-19 și încetarea activității a numeroase sectoare economice au condus la scăderea drastică a fluxurilor de numerar ale întreprinderilor și la riscul apariției unui număr mare de cazuri de insolvență. Tabelul de mai jos oferă o imagine de ansamblu a măsurilor luate de statele membre pentru a face față acestei situații și pentru a preveni insolvența întreprinderilor viabile cauzată de acest șoc temporar. Astfel de măsuri pot viza:

dreptul material al insolvenței, inclusiv suspendarea taxelor (pentru debitori) și posibilitatea (pentru creditori) de a solicita deschiderea unei proceduri de insolvență sau de a introduce o cerere de moratoriu cu privire la executarea creanțelor sau la încetarea contractelor;

dreptul procedural al insolvenței referitor la întreruperea acțiunilor în justiție, a termenelor și a diferitelor tipuri de termene-limită, precum și măsuri suplimentare legate în mod direct sau indirect de situațiile de insolvență ale întreprinderilor, inclusiv eventualele măsuri mai ample adoptate de statele membre, menite să îi ajute pe antreprenori să depășească dificultățile economice cauzate de pandemia de COVID-19.

[Tabel comparativ privind măsurile în materie de insolvență luate în statele membre ca urmare a pandemiei de COVID-19](#) (1681 KB)

2. Drept penal

RJE (în materie penală)

Multe state membre au impus restricții stricte pentru a preveni răspândirea coronavirusului. Acest lucru afectează, de asemenea, cooperarea judiciară în materie penală și aplicarea instrumentelor UE.

Secretariatul Rețelei judiciare europene (RJE) compilează informații privind cooperarea internațională în materie penală și le publică pe [site-ul web al RJE](#), în cadrul [secțiunii speciale dedicate COVID 19](#). Având în vedere că accesul la anumite informații este restricționat, vă rugăm să luați legătura cu punctul național de contact sau cu Secretariatul RJE pentru a solicita aceste date.

Grupul de coordonare privind MEA

Criza provocată de pandemia de COVID-19 are un impact imediat asupra cooperării judiciare în materie penală, și anume asupra procedurilor privind mandatul european de arestare (MEA).

În actuala situație de criză, trebuie să aibă loc un schimb rapid și eficient între statele membre în cadrul procedurilor de predare sensibile. În acest context, Comisia a instituit, în strânsă cooperare cu [Eurojust](#), [RJE \(în materie penală\)](#) și Secretariatul General al Consiliului, Grupul de coordonare privind MEA. Acesta poate fi util și în alte situații în care este necesar un schimb rapid între statele membre, de exemplu ca reacție la hotărârile CJUE, care au un impact direct asupra bunei funcționări a MEA.

Drepturile procedurale ale suspectilor și ale inculpaților

Pandemia de COVID-19 are, de asemenea, un impact asupra exercitării drepturilor procedurale ale suspectilor și ale inculpaților. Comunicarea directă cu avocații, cu interpreții sau cu persoane terțe (atunci când suspectii sau inculpații sunt privați de libertate) este mai dificilă.

Este încurajată utilizarea conferințelor audio și video sau a altor instrumente de comunicare la distanță. În plus, ar trebui adoptate măsuri de siguranță, cum ar fi instalarea unor dispozitive de protecție din sticlă la secțiile de poliție sau în centrele de detenție, pentru a permite exercitarea dreptului de acces la un avocat sau la un interpret.

De asemenea, pe durata pandemiei de COVID-19, drepturile procedurale ale suspectilor și ale inculpaților trebuie să fie respectate pentru a se asigura o procedură echitabilă. Derogările limitate, care sunt prevăzute de directive, dacă există cerințe imperative, ar trebui interpretate în mod restrictiv de către autoritățile competente și nu ar trebui să fie utilizate pe scară largă.

Victimele criminalității – sprijin și protecție în timpul pandemiei de COVID-19

În temeiul [Directivei privind drepturile victimelor](#), statele membre sunt obligate să se asigure că toate victimele criminalității au acces la servicii de sprijin generale și specializate care să fie confidențiale, gratuite și să răspundă nevoilor individuale ale victimelor. Accesul la un sprijin și la o protecție care să corespundă nevoilor specifice ale victimelor ar trebui să fie disponibil în toate circumstanțele. Acest lucru este valabil și în contextul specific al pandemiei de COVID-19.

[Protecția și sprijinirea victimelor criminalității în timpul pandemiei de COVID-19](#) (528 KB)

[Selectarea bunelor practici din statele membre — protecția și sprijinirea victimelor criminalității în timpul pandemiei de COVID-19](#) (809 KB)

Victimele violenței domestice

Situația victimelor violenței domestice este agravată în mod deosebit de distanțarea socială în aceste perioade de izolare. Victimele persoanelor cu comportament abuziv, indiferent dacă este vorba despre parteneri sau copii ai unor astfel de persoane, sunt, pe de o parte, expuse într-o mai mare măsură controlului coercitiv, violenței și neglijenței și, pe de altă parte, au un acces mai limitat la sprijin și la protecție.

Statele membre sunt încurajate ca, în cadrul [planurilor lor naționale de urgență de combatere a pandemiei de COVID-19](#), să ia măsuri speciale de sprijin și protecție pentru victimele violenței domestice. În special, este esențial să se asigure accesul efectiv la servicii de sprijin online și offline, inclusiv la asistență psihologică și la alte servicii sociale. Victimele violenței domestice ar trebui să aibă, cu precădere, acces la adăposturi, la asistență psihologică, la sprijin pentru depășirea traumelor și la consiliere. Autoritățile naționale de asigurare a respectării legii ar trebui, de asemenea, să fie deosebit de vigilente atât în ceea ce privește cazurile înregistrate, cât și noile cazuri de violență domestică. De asemenea, este esențial să se asigure protecția fizică a victimelor.

[Paginile specifice fiecărei țări din cadrul portalului e-justiție](#) oferă informații generale cu privire la modul în care sprijinul și protecția victimelor sunt organizate în statele membre.

Mai mulți actori (inclusiv agenții ale UE și organizații de sprijin) oferă informații practice privind modul de asigurare a sprijinului și a protecției acordate victimelor pe parcursul crizei generate de pandemia de COVID-19:

Informații cu privire la serviciile de sprijin cele mai apropiate pentru victimele violenței domestice pot fi găsite [aici](#) (informații furnizate de către *Women against Violence Europe* - „Femeile împotriva violenței în Europa”);

Informații privind liniile telefonice de urgență naționale pentru femei sunt disponibile [aici](#) (informații furnizate de către Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați).

Informații cu privire la modalitatea de constituire și furnizare de sprijin și consiliere la distanță pentru victimele violenței domestice pot fi găsite pe [site-ul web al organizației Victim Support Europe](#).

[Agenția pentru Drepturi Fundamentale](#) a publicat un buletin privind implicațiile pandemiei de COVID-19 asupra drepturilor fundamentale. Acest buletin include exemple de bune practici din mai multe state membre cu privire la modul de asigurare a sprijinului și a protecției victimelor violenței domestice.

[Organizația Mondială a Sănătății](#) oferă, de asemenea, un set de recomandări privind modul în care victimele violenței domestice pot fi sprijinite și protejate pe parcursul unei crize generate de o pandemie.

Victimele criminalității cibernetice

Potrivit Europol, pandemia de COVID-19

[le oferă infractorilor noi oportunități pentru a profita în mod abuziv de temerile și de condițiile de muncă ale cetățenilor](#). Numărul atacurilor cibernetice este semnificativ și se preconizează că va crește în continuare. Dat fiind numărul mare de persoane care lucrează de acasă, [posibilitățile ca infractorii cibernetici să exploateze oportunitățile și vulnerabilitățile s-au multiplicat](#).

Europol a elaborat [recomandări în materie de prevenire și de sensibilizare](#) pentru a ajuta publicul larg să utilizeze internetul în condiții de siguranță. În această perioadă caracterizată de riscuri sporite, este deosebit de important să se utilizeze controlul parental pentru ca activitatea online a copiilor să se desfășoare în condiții de siguranță, să se securizeze dispozitivele electronice cu ajutorul parolelor, al codurilor PIN sau al informațiilor biometrice și să se cumpere de la vânzătorii online de încredere (după verificarea ratingurilor individuale).

Mai multe informații despre siguranța online pot fi găsite [aici](#).

Victimele infracțiunilor motivate de ură

Agenția pentru Drepturi Fundamentale raportează că, în majoritatea statelor membre ale UE, s-a înregistrat o creștere a **incidentelor de rasism, xenofobie și intoleranță** îndreptate împotriva anumitor comunități naționale sau etnice, care sunt legate de pandemia de COVID-19.

Eforturile statelor membre în ceea ce privește victimele infracțiunilor motivate de ură ar trebui să vizeze promovarea raportării unor astfel de infracțiuni, îmbunătățirea investigării precise a motivațiilor determinate de prejudecăți și acordarea de sprijin acestor victime.

Situația din închisori

Ca urmare a pandemiei de COVID-19, administrațiile naționale ale penitenciarelor se confruntă cu nevoia stringentă de a găsi soluții pentru a limita impactul virusului asupra mediului de detenție închis și vulnerabil. Printre măsurile vizând evitarea răspândirii virusului se numără suspendarea temporară a tuturor vizitelor de familie și a tuturor activităților desfășurate alături de persoane din exterior, cum ar fi sportul sau formarea profesională.

Atât personalul, cât și deținuții sunt preocupați de starea lor de sănătate. Deținuții au de suferit din cauza încetării activităților și a vizitelor, ceea ce ridică probleme pentru păstrarea motivației personalului și prevenirea revoltelor deținuților.

În special, statele membre care se confruntă cu o suprapopulare a închisorilor sunt obligate să ia decizii dificile cu privire la o posibilă eliberare anticipată. De asemenea, majoritatea statelor membre au amânat toate transferurile fizice de deținuți în temeiul Deciziei-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008.

Comisia își propune să sprijine statele membre în răspunsurile lor la situația din închisori, facilitând schimbul de informații și de bune practici.

În acest sens, se face trimitere la lista site-urilor web utile de mai jos care conțin date privind situația în contextul COVID-19 în închisorile din diferite state membre ale UE:

Organizația Europeană a Serviciilor Penitenciare și Corecționale (EuroPris), o organizație cofinanțată în cadrul programului „Justiție” al Comisiei Europene, are o pagină dedicată [măsurilor din închisorile europene, în contextul crizei generate de COVID-19](#).

La sfârșitul lunii martie 2020, EuroPris a înființat un grup de diseminare a informațiilor („mailing group”), format din experți (în prezent aproximativ 84), care transmite prin e-mail actualizările zilnice ale tuturor răspunsurilor și întrebărilor primite.

[Actualizările zilnice](#) pot fi consultate și pe site-ul web al organizației sus-menționate.

Comitetul pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratatelor Inumane sau Degradante (CPT) din cadrul Consiliului Europei a publicat o [declarație de principii](#) referitoare la tratamentul persoanelor private de libertate în contextul pandemiei de COVID-19.

Grupul de lucru al Consiliului de Cooperare Penologică din cadrul Consiliului Europei a publicat o declarație pe tema COVID-19, în [engleză](#) și în [franceză](#).

Mai multe informații legate de COVID-19 și de închisori și de probațiune pot fi găsite pe [site-ul web al Consiliului Europei](#), inclusiv ediția din 2019, cea mai recentă, a raportului *Statistiques Pénales Annuelles* al Consiliului Europei (*SPACE*) 2019.

IPS Innovative Prison Systems a publicat un ghid general destinat factorilor de decizie privind practicile și recomandările mondiale, intitulat

[COVID-19 Pandemic Response Fighting the invisible threat in prisons](#) („Răspunsul la pandemia de COVID-19 - Combaterea amenințării invizibile din închisori”)

. Acest document a fost elaborat de *Joana Apóstolo, Rita Martins și Pedro das Neves*.

Subcomitetul ONU pentru prevenirea torturii (SPT):

În cadrul celei mai recente sesiuni din februarie, SPT [a emis un aviz](#) adresat mecanismelor naționale de prevenire (MNP) cu privire la această chestiune.

La 30 martie 2020, SPT a publicat [recomandări detaliate](#) cu privire la o serie de acțiuni pe care guvernele și organismele independente de monitorizare ar trebui să le întreprindă pentru a proteja persoanele private de libertate în timpul pandemiei de COVID-19.

Asociația pentru prevenirea torturii (APT) a lansat o [platformă de informare](#) care compilează și sistematizează datele referitoare la privarea de libertate și la COVID-19.

Penal Reform International (PRI) a publicat o notă de informare, intitulată

[Coronavirus: Healthcare and human rights of people in prison](#) („Coronavirus: asistența medicală și drepturile omului pentru persoanele încarcerate”)

Observatorul European al Penitenciarelor (EPO), o rețea de ONG-uri europene coordonată de Antigone din 2012, a colectat informații cu privire la modul în care țările europene fac față virusului, inclusiv un raport intitulat „COVID-19: what is happening in European prisons?” („COVID-19: ce se întâmplă în închisorile europene?”), precum și o hartă interactivă cu informații succinte referitoare la fiecare stat membru în parte.

Biroul regional pentru Europa al OMS a publicat [orientări provizorii](#) privind modalitățile de combatere a COVID-19 în închisori și în alte locuri de detenție.

Comisarul Consiliului Europei pentru drepturile omului a făcut declarația

[COVID-19 pandemic. Urgent steps are needed to protect the rights of prisoners in Europe](#) („Pandemia de COVID-19: sunt necesare măsuri urgente pentru a proteja drepturile deținuților în Europa”)

Probațiune

Pandemia de COVID-19 are, de asemenea, un efect asupra activității serviciilor de probațiune în UE. Organizațiile creează noi modalități de lucru și oferă instrucțiuni suplimentare personalului în ceea ce privește gestionarea activității și a responsabilităților sale. **Confederația Europeană de Probațiune**, o organizație cofinanțată în cadrul programului „Justiție” al Comisiei Europene, publică informații, măsuri și protocoale cu privire la [modul în care serviciile de probațiune din întreaga Europă fac față pandemiei de COVID-19](#).

Acestea au identificat practici comune și au elaborat recomandări privind COVID-19 în sectorul probațiunii:

Serviciile de probațiune din întreaga UE urmează și respectă recomandările și orientările furnizate de autoritățile naționale vizând asigurarea siguranței nu numai a personalului de probațiune și a persoanelor care fac obiectul supravegherii, ci și a comunității în sens mai larg;

Comunicarea între membrii personalului de probațiune, precum și cea cu alte părți interesate se face de la distanță, prin telefon, e-mail sau videoconferințe.

Organizațiile de probațiune care dispun deja de o infrastructură digitală sunt avantajate;

Reuniunile față în față între personalul de probațiune și autorii infracțiunilor sunt înlocuite cu contacte la distanță, prin e-mail, telefon sau videoconferință;

supravegherea infractorilor care prezintă riscuri ridicate este o prioritate absolută a organizațiilor de probațiune din UE. Se identifică infractorii care prezintă riscuri mai ridicate și se acordă prioritate supravegherii și intervenției/tratamentului, în special în cazul celor care au antecedente de violență domestică;

În majoritatea țărilor, serviciile comunitare au fost întrerupte sau amânate;

Monitorizarea electronică își urmează cursul obișnuit, reuniunile fizice fiind înlocuite cu apeluri telefonice sau cu alte instrumente online;

Faptul de a transfera din sistemul penitenciar către cel de probațiune un număr mai mare de persoane nu trebuie să conducă în niciun caz la o supraaglomerare a serviciilor de probațiune și la presiuni iresponsabile asupra volumului de lucru al consilierilor de probațiune. Sancțiunile alternative trebuie să fie eficiente și să fie utilizate în mod corespunzător pentru a se evita supravegherea în masă;

Având în vedere că ședințele de judecată sunt amânate, este de așteptat ca după încheierea pandemiei de COVID-19 să existe o presiune sporită asupra redactării și a prezentării de rapoarte preliminare, ceea ce ar avea un impact direct asupra activității de zi cu zi a consilierilor de probațiune;

Toate organizațiile de probațiune din UE sunt preocupate și solicită să se atragă atenția asupra creșterii foarte probabile a cazurilor de violență domestică.

3. Utilizarea instrumentelor digitale de către sistemul judiciar

O serie de state membre au luat măsuri pentru a consolida utilizarea instrumentelor digitale de către sistemul judiciar având în vedere criza provocată de coronavirus.

Tabelul de mai jos oferă informații cu privire la măsurile temporare adoptate în statele membre:

[Instrumente digitale utilizate de sistemul judiciar](#) (198 KB)

Ultima actualizare: 19/06/2020

Această pagină este administrată de Comisia Europeană. Informațiile de pe această pagină nu reflectă în mod necesar poziția oficială a Comisiei Europene. Comisia nu își asumă nici o răspundere în legătură cu oricare din informațiile sau datele conținute în prezentul document sau la care acesta face referire. Vă rugăm să consultați avizul juridic în legătură cu normele privind drepturile de autor în cazul paginilor de internet ale Comunității Europene.

Comisia actualizează conținutul acestui site, pentru a reflecta retragerea Regatului Unit din Uniunea Europeană. Eventualele fragmente care nu reflectă încă retragerea Regatului Unit nu apar intenționat pe site și vor fi modificate în curând.